

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av tobakslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av tobakslagen (RP 219/2016 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- jurist Laura Terho, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Meri Paavola, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Reetta Honkanen, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- CA Manager Berth Sundström, Philip Morris Finland Oy.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Turism- och Restaurangförbundet rf
- Finlands Disponentförbund rf
- Finlands Fastighetsförbund rf
- Tupakkateollisuusliitto ry
- Vapers Finland ry.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att tobakslagen ändras.

Förbuden i den gällande lagen mot försäljning och införsel av rökfria tobaksprodukter avgränsas till att gälla tuggtobak, tobak för användning i näsan och tobak för användning i munnen i enlighet med ett beslut från Europeiska kommissionen. Eventuella andra rökfria tobaksprodukter omfattas inte av några särskilda begränsningar i den föreslagna lagen.

Regleringen av det riksomfattande tillsynsprogrammet för tobakslagen förenklas så att det i tobakslagen inte längre föreskrivs om dess obligatoriska innehåll. Detta motsvarar den föreslagna ändringen i hälsoskyddslagen.

Betänkande ShUB 44/2016 rd

I lagen görs också vissa andra ändringar, som huvudsakligen är tekniska till sin karaktär.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2017.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Det primära syftet med propositionen är att ändra den gällande tobakslagen i enlighet med det genomförandebeslut som kommissionen fattade med anledning av Finlands anmälan om förbud mot försäljning och införsel av rökfria tobaksprodukter. Till följd av beslutet begränsas bestämmelserna om rökfria tobaksprodukter i tobakslagen till att gälla tuggtobak, tobak för användning i näsan och tobak för användning i munnen.

Det föreslås att maximistorleken på en behållare (i lagen: "tank") för elektroniska cigaretter framöver också ska gälla påfyllbara behållare och inte bara produkter för engångsbruk. Enligt lagförslaget får det inte på marknaden finnas elektroniska cigaretter med en behållare som rymmer mer än 2 milliliter. Genom förslaget vill man minska risken för nikotinförgiftning. En del av medlemsstaterna har genomfört direktivet på motsvarande sätt. Utskottet anser att ändringarna, som grundar sig på EU-lagstiftningen, behövs och fyller sitt syfte.

Utskottet anser också att det är viktigt att definitionen av bostadssammanslutningar i 2 § 42 punkten utvidgas till att omfatta bostadsrättsbostäder för att också bostadsrättssammanslutningar ska kunna ansöka om att kommunen meddelar rökförbud beträffande deras utrymmen och områden i enlighet med 79 §. Nytt i 79 § är också bestämmelsen om hur hörande ska genomföras i bostadssammanslutningar, om innehavet av utrymmen och områden bygger på äganderätt och om innehavet bygger på hyresrätt eller någon annan motsvarande rätt.

I propositionen ingår det också ett förslag om att lätta upp bestämmelserna om det riksomfattande tillsynsprogrammet för tobakslagen. Utskottet anser att det är på sin plats att bestämmelserna på detta sätt samordnas med bestämmelserna om miljö- och hälsoskyddet.

Regeringen föreslår dessutom ändringar i tobakslagens 61 §, där det föreskrivs om en gräns för införsel mellan Åland och det övriga landet. Med stöd av den gällande tobakslagen tillämpas lagens förbud och begränsningar på all införsel från Åland till andra delar av landet. Det huvudsakliga syftet med bestämmelsen har varit att hindra att förbudet mot införsel av snus i den finska tobakslagen kringgås. Bestämmelsen är ändå onödigt omfattande, och det föreslås därför att den begränsas till att gälla förbud mot införsel av vissa rökfria tobaksprodukter och förbud mot införsel av produkter som köps med hjälp av ett medel för distanskommunikation. På så vis går det också att framöver säkerställa att förbuden mot införsel av tuggtobak och tobak för användning i näsan inte kringgås genom att man utan begränsning som resandeförsel för in produkter som lagligen tillverkas och säljs på Åland till andra delar av landet.

När det gäller tillsynen över tobakslagen har det i samband med behandlingen i utskottet påpekats att den nya tobakslagens 60 § begränsar sådan partihandel som det inte var meningen att begränsa när lagen stiftades. Enligt lagen får nikotinvätskor bara säljas till aktörer som har ett detaljhandelstillstånd som beviljats med stöd av antingen den nya eller den gamla tobakslagen.

Betänkande ShUB 44/2016 rd

Överträdelser av begränsningarna bestraffas. När begränsningarna stiftades beaktade man emellertid inte att en partihandlare kan ha kunder som inte lyder under finsk lagstiftning och således inte är skyldiga att skaffa detaljhandelstillstånd enligt tobakslagen. Det handlar till exempel om fartyg som seglar under finsk flagg och har hemmahamn i Åland eller fartyg som seglar under annan flagg. Utskottet föreslår därför att lagen ändras så att tobaksprodukter och nikotinvätskor får säljas i parti också till aktörer som inte omfattas av den finska tobakslagstiftningen.

DETALJMOTIVERING

60 §. Begränsningar i partihandel. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att 60 § om partihandel kompletteras med ett nytt 4 mom. enligt vilket tobaksprodukter och nikotinvätskor får säljas i parti också till aktörer som inte omfattas av den finska tobakslagstiftningen. Formuleringen täcker försäljning i parti både i exportsyfte (till exempel till utländska fraktfartyg) och till Åland, som har en egen tobakslag.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 219/2016 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av tobakslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tobakslagen (549/2016) 2 § 42 punkten samt 24, 32, 51, 61, 63, 79, 83, 95, 97, 109, 121 och 124 § och
fogas till 60 § ett nytt 4 mom. som följer:

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

42) *bostadssammanslutning* aktiebolag som omfattas av lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009), samfund och stiftelser som omfattas av lagen om bostadsrättsbostäder (650/1990), bo-

Betänkande ShUB 44/2016 rd

stadsandelslag, sådana hyreshus som avses i 2 § i lagen om samförvaltning i hyreshus (649/1990) och annat hyreshusbestånd som ägs av sammanslutningar.

24 §

Krav för nikotinvätska

Nikotinvätska för användning i elektroniska cigaretter får säljas eller på annat sätt överlåtas till konsumenter endast

1) i påfyllningsbehållare, i elektroniska engångscigaretter eller i nikotinpatroner för engångsbruk,

2) om vätskan inte har sådana egenskaper och vätskan inte innehåller sådana tillsatser som enligt 11 § 1 mom. 1—6 punkten är otillåtna i tobaksprodukter,

3) om endast ingredienser med hög renhet används vid framställningen av vätskan,

4) om det i vätskan, med undantag för nikotin, används endast ingredienser som inte utgör en risk för människors hälsa i uppvärmd eller ouppvärmd form.

Nikotinvätska får inte innehålla ingredienser som inte har rapporterats i en förhandsanmälan enligt 26 §. Detta gäller dock inte spår som det tekniskt sett inte går att undvika under tillverkningen.

En påfyllningsbehållare får rymma högst 10 milliliter och en tank i en elektronisk cigarett eller en nikotinpatron för engångsbruk får rymma högst 2 milliliter.

Närmare bestämmelser om hur det bedöms huruvida kraven i 1 och 2 mom. uppfylls får utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

32 §

Obligatorisk märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter ska vara försedda med

1) varningstexter på finska och svenska för tobaksprodukternas negativa effekter på hälsan; detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter för rökning ska dessutom vara försedda med figurativa varningar för tobaksprodukternas negativa effekter på hälsan samt på både finska och svenska en informationstext om rökens skadlighet och information om rökavvänjning,

2) en unik identitetsmärkning så att detaljhandelsförpackningen kan spåras och en säkerhetsmärkning som inte kan manipuleras och som består av en synlig del och en osynlig del.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det utfärdas närmare bestämmelser om

1) text, bilder, teckensnitt, teckengrad, färg, ram, storlek, placering, alternering, fastsättning, skydd mot skador och andra specifikationer för hur de märkningar som avses i 1 mom. 1 punkten ska anges,

2) placering av och märkning med en sådan unik identitetsmärkning som avses i 1 mom. 2 punkten, de uppgifter som ska anges med hjälp av identitetsmärkningen samt vilka uppgifter som ska ingå i identitetsmärkningen och vilka uppgifter som ska vara tillgängliga elektroniskt med hjälp av identitetsmärkningen,

3) placering av och märkning med den säkerhetsmärkning som avses i 1 mom. 2 punkten och om tekniska standarder för säkerhetsmärkningen och deras eventuella alternering.

Betänkande ShUB 44/2016 rd

51 §

Förbud mot försäljning av vissa rökfria tobaksprodukter

Tuggtobak, tobak för användning i näsan och tobak för användning i munnen får inte säljas eller på annat sätt överlåtas eller förmedlas.

60 § (Ny)

Begränsningar i partihandel

Dessutom får tobaksprodukter och nikotinvätskor säljas i parti till detaljförsäljare som inte behöver ha ett detaljhandelstillstånd enligt denna lag och till partiförsäljare som inte omfattas av anmälningsplikten enligt denna lag.

61 §

Gräns vid införsel

Vad som i 63 och 65 § föreskrivs om införsel tillämpas även på sådan införsel som avses i 18 § 2 punkten i lagen om undantag för landskapet Åland i fråga om mervärdesskatte- och accislagstiftningen (1266/1996).

63 §

Förbud mot införsel av vissa rökfria tobaksprodukter

Tuggtobak, tobak för användning i näsan och tobak för användning i munnen får inte föras in i landet. Införselförbudet gäller också anskaffning och mottagande av sådana tobaksprodukter per post eller på något annat motsvarande sätt från andra länder.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får en privatperson som anländer till Finland medföra sammanlagt högst 1 000 gram av sådana tobaksprodukter som avses i 1 mom. per kalenderdygn för eget personligt bruk.

Det införselförbud som avses i 1 mom. gäller inte produkter i stängda försäljningslokaler eller lager ombord på fartyg och luftfartyg i internationell trafik.

79 §

Meddelande av rökförbud i bostadssammanslutningar

En bostadssammanslutning kan hos kommunen ansöka om att kommunen meddelar rökförbud på balkongerna till lägenheterna i bostadssammanslutningens byggnad, utomhusområden som används av lägenheterna och inne i lägenheterna. Innehavarna av de utrymmen och områden som avses i ansökan ska höras innan ansökan görs.

Betänkande ShUB 44/2016 rd

Kommunen ska meddela rökförbud beträffande de utrymmen och områden som avses i ansökan, om det på grund av deras konstruktioner eller andra omständigheter är möjligt att tobaksrök annat än i undantagsfall sprider sig till en annan balkong, till de ställen där man vistas på ett utomhusområde som hör till en annan lägenhet eller in i en annan lägenhet. Rökförbud får meddelas i ett bostadsrum i en lägenhet endast om spridningen av rök inte genom en reparation eller ändring av konstruktionerna skäligen kan förhindras och bostadsrummets innehavare innan förbudet meddelas har getts möjlighet att förhindra spridningen av rök genom egna åtgärder. Ett rökförbud som avser ett bostadsrum i en lägenhet gäller inte användning av elektroniska cigaretter.

Kommunen ska återkalla ett rökförbud på ansökan av bostadssammanslutningen, om förbudet inte längre är befogat på grund av förändrade omständigheter. Ett rökförbud kan också återkallas på ansökan av innehavaren av ett utrymme eller område om bostadssammanslutningen inte ansöker om återkallande trots väsentligt förändrade omständigheter. Närmare bestämmelser om ansökan om rökförbud, om återkallande av rökförbud och om omnämnande i ansökan av hörande som bostadssammanslutningen ordnat får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Hörande enligt 1 mom. anses ha ordnats, om bostadssammanslutningen senast två veckor före beslutsfattandet lämnar innehavarna av de utrymmen och områden som avses i ansökan information om grunderna för den föreslagna ansökan och anvisningar för framställande av anmärkningar. Informationen och anvisningarna ska,

1) om lägenhetsinnehavet bygger på äganderätt, lämnas på den postadress som är känd för bostadssammanslutningen eller på den e-postadress eller till någon annan datakommunikationsförbindelse som innehavaren har meddelat bostadssammanslutningen, samt

2) om lägenhetsinnehavet bygger på hyresrätt eller annan motsvarande rätt, lämnas på en anslagstavla som finns för allmänt bruk i byggnaden eller till varje lägenhet som innehas av en hyresgäst eller någon annan lägenhetsinnehavare.

83 §

Tillsynsprogram

För styrningen och samordningen av tillsynen över verkställigheten av denna lag ska Valvira utarbeta ett riksomfattande program för tillsyn över tobakslagen (*tillsynsprogram*).

Tillsynsprogrammet ska ses över vid behov. I tillsynsprogrammet ska de gemensamma mål beaktas som ställts upp för miljö- och hälsoskyddet i det riksomfattande programmet för tillsyn över miljö- och hälsoskyddet.

95 §

Register över detaljhandelstillstånd och anmälningar om partihandel

För behandling, övervakning och statistikföring av tillstånds- och anmälningsärenden enligt denna lag för Valvira och kommunerna ett register över näringsidkare

- 1) som har beviljats tillstånd enligt 44 § eller som har ansökt om ett sådant tillstånd,
- 2) som har gjort en anmälan enligt 48—50 §.

Valvira svarar för att registrets datasystem fungerar. Följande uppgifter ska registreras:

- 1) sökandens eller anmälarens namn, firma och kontaktuppgifter i Finland, personbeteckning eller företags- och organisationsnummer samt adressen till försäljningsstället för produkterna,

Betänkande ShUB 44/2016 rd

2) tillstånds- eller anmälningsnummer, uppgifter om verksamhet och egenkontroll för vilka det har beviljats tillstånd eller gjorts anmälan samt om brott mot denna lag och om överträdelse av bestämmelser, föreskrifter och förbud som har utfärdats med stöd av den och uppgifter om påföljderna för dessa samt uppgifter om tillståndsmyndigheternas inspektioner och resultaten av dessa,

3) övriga uppgifter som behövs för handläggning, övervakning och statistikföring av tillstånds- och anmälningsärenden.

Med avvikelse från 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får tillståndshavarens och anmälarens namn, tillstånds- och anmälningsnummer och för allmänt bruk avsedda adress- och kontaktuppgifter offentliggöras som sådana i registret på ett sådant sätt att de bara är tillgängliga via enskilda sökningar med tillståndshavarens eller anmälarens namn, företags- och organisationsnummer, tillstånds- eller anmälningsnummer eller försäljningsställets namn som sökvillkor. Uppgifter om näringsidkaren bevaras i registret i fem år efter det att försäljningen upphört eller detaljhandelstillståndet återkallats.

97 §

Återkallande av detaljhandelstillstånd

Kommunen får återkalla ett i 44 § avsett eller ett med stöd av den gamla tobakslagen beviljat detaljhandelstillstånd för minst en vecka och högst sex månader, om innehavaren av detaljhandelstillståndet, trots att kommunen eller en annan tillsynsmyndighet gett en skriftlig varning eller trots en straffrättslig påföljd

1) säljer eller på annat sätt överlåter sådana tobaksprodukter, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare, nikotinvätskor, nikotinfria vätskor för förångning eller örtprodukter för rökning vars detaljhandelsförpackningar strider mot bestämmelserna i 5 kap.,

2) låter bli att göra en anmälan om försäljning av nikotinvätskor i enlighet med 48 § eller lämna väsentliga uppgifter som avses i 49 §,

3) i strid med 51 § säljer eller på annat sätt överlåter tuggtobak, tobak för användning i näsan eller tobak för användning i munnen,

4) i strid med 53 § säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter, tobakssurrogat, röktilbehör, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor till en person som inte har fyllt 18 år eller i strid med 56 § tillåter en person som inte har fyllt 18 år att sälja eller på annat sätt överlåta nämnda produkter,

5) i strid med 57 § säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter, tobakssurrogat, röktilbehör, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor från en automat,

6) i strid med 58 § säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor till konsumenter med hjälp av ett medel för distanskommunikation,

7) i strid med 68 § marknadsför tobaksprodukter, tobakssurrogat, röktilbehör, tobaksimitationer, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor,

8) i strid med 71 § håller tobaksprodukter, tobakssurrogat, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor eller deras varumärken synliga på försäljningsstället.

Kommunen får återkalla ett detaljhandelstillstånd permanent, om innehavaren av detaljhandelstillståndet trots att tillståndet återkallats för viss tid fortsätter eller upprepar en lagstridig verksamhet som avses i 1 mom. och gärningen inte ska betraktas som ringa.

Betänkande ShUB 44/2016 rd

109 §

Brott vid försäljning av tobak

Den som uppsåtligen

- 1) i strid med 53 § 1 mom. säljer eller på annat sätt mot ersättning överlåter eller förmedlar tobaksprodukter eller nikotinvätska till någon som inte har fyllt 18 år,
 - 2) i strid med 51 § säljer eller på annat sätt mot ersättning överlåter eller förmedlar tuggtobak, tobak för användning i näsan eller tobak för användning i munnen,
 - 3) i strid med 44 § i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter eller nikotinvätska utan detaljhandelstillstånd eller utan att göra en anmälan om detaljhandel med nikotinvätska enligt 48 §, eller
 - 4) i strid med 60 § i partihandel säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter eller nikotinvätska till någon annan än en sådan aktör som avses i den paragrafen,
- ska för *brott vid försäljning av tobak* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

121 §

Övergångsbestämmelse om anmälningar

I fråga om tobaksprodukter, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och örtprodukter för rökning som på lagligt sätt har sålts eller på annat sätt överlåtits till konsumenter i Finland senast den 20 maj 2016 ska det göras anmälningar och lämnas andra uppgifter enligt 14, 26 och 29 § senast den 20 november 2016.

I fråga om tobaksprodukter, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och örtprodukter för rökning som har sålts eller på annat sätt överlåtits till konsumenter i Finland efter den 20 maj 2016, men före den 15 augusti 2016, ska sådana anmälningar och andra uppgifter som avses i 14, 26 och 29 § göras senast den 1 mars 2017.

124 §

Övergångsbestämmelse om vissa rökfria tobaksprodukter

Tuggtobak och tobak för användning i näsan får trots 51 § säljas och på annat sätt överlåtas i detaljhandel till och med den 20 maj 2017.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 24 § träder dock i kraft först den 1 januari 2018.

Helsingfors 13.12.2016

I den avgörande behandlingen deltog

Betänkande ShUB 44/2016 rd

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Arja Juvonen saf
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Anne Louhelainen saf
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Vesa-Matti Saarakkala saf
medlem Annika Saarikko cent
medlem Sari Sarkomaa saml
ersättare Sari Tanus kd.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.